

โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐาน (Pre GAP)

๑. ความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวง

ยุทธศาสตร์กระทรวง : มาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต

ยุทธศาสตร์กรมการข้าว : พัฒนาการผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์ ภายใต้โครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน กิจกรรมพัฒนาคุณภาพสินค้าข้าวสู่มาตรฐาน

๒. ความสำคัญของโครงการ/หลักการเหตุผล

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศไทย และเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศปลูกข้าวเป็นพืชอาหารหลัก ปัจจุบันข้าวยังเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการเปิดตลาดเสรีสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการเปิดประชาคมอาเซียน การผลิตสินค้าข้าวจะมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิต โดยปรับระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน กำหนดมาตรฐานและการตรวจรับรองคุณภาพสินค้า เพื่อขยายการผลิตสินค้าเกษตร และอาหารที่มีคุณภาพ มาตรฐานปลอดภัย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค รวมทั้งสามารถตรวจสอบย้อนกลับสินค้าและสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร โดยผลักดันให้เกษตรกรตระหนักถึงการผลิตข้าวที่ได้คุณภาพตามแนวทางของระบบจัดการคุณภาพ GAP ส่งเสริมและเชื่อมโยงผลผลิตข้าวเข้าสู่โรงสีข้าวที่ได้มาตรฐาน GMP เพื่อให้สินค้าข้าวมีมาตรฐานความปลอดภัยมีตราสัญลักษณ์ Q เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าให้กับผู้บริโภค

กรมการข้าวเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการผลิตข้าวของประเทศ มีการพัฒนาระบบตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าวตามมาตรฐานการผลิตข้าว ได้แก่ มาตรฐานข้าว GAP ข้าวอินทรีย์ และ GMP โรงสีข้าว โดยการพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรให้มีการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP และข้าวอินทรีย์ ทั้งในรูปแบบรายเดี่ยว และพัฒนาเข้าสู่แบบกลุ่มในกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งเป็นลำดับต่อไป แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานการผลิตข้าว GAP การตรวจสอบรับรองแปลงผลิตข้าว GAP ในแต่ละปีกรมการข้าว มีงบประมาณดำเนินการในการตรวจรับรองแปลงข้าว GAP ประมาณ ๕๐,๐๐๐ แปลง หรือ ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งเมื่อเทียบกับพื้นที่การผลิตข้าวของประเทศแล้วนับว่าอยู่ในสัดส่วนที่น้อยมาก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในการผลิตข้าวที่ปลอดภัยในเบื้องต้น กรมการข้าวจึงเร่งรัด การพัฒนาการผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐานสำหรับข้าว (Pre GAP ข้าว) ก่อนที่จะปรับเข้าสู่การผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP เพื่อการตรวจรับรองต่อไป

การผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐานสำหรับข้าว (Pre GAP ข้าว) เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงการผลิตข้าวที่ปลอดภัยในลำดับแรก และพัฒนาต่อยอดในการผลิตข้าวคุณภาพให้ได้มาตรฐาน GAP ที่มีระบบการตรวจสอบรับรองกระบวนการผลิตตามมาตรฐานเป็นลำดับต่อไป ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีระบบการผลิตข้าวที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และสามารถขยายการผลิตข้าวคุณภาพตามมาตรฐานที่มีตราสัญลักษณ์ Q รับรองสินค้า

และกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานรองรับความต้องการของตลาดในอนาคต ซึ่งการผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐานสำหรับข้าว (Pre GAP ข้าว) มีการประเมินแปลงผลิตข้าวด้วยข้อกำหนดที่เน้นความปลอดภัย และผู้ประเมินเป็นบุคลากรในชุมชนที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตข้าวคุณภาพ และความรู้ด้านการประเมิน ซึ่งการรับรองโดยชุมชนในระดับจังหวัด ดังนั้นภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะเร่งรัดการผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐานสำหรับข้าว (Pre GAP ข้าว) และมีการติดตามเก็บตัวอย่างข้าวเปลือกจากแปลง Pre GAP ในปี ๒๕๕๘ วิเคราะห์สารพิษตกค้าง โลหะหนัก เพื่อเฝ้าระวังความปลอดภัยสินค้าข้าวให้ครอบคลุมพื้นที่ปลูกข้าวของประเทศ เพื่อให้ไทยก้าวสู่การเป็นผู้นำด้านมาตรฐานข้าวในภูมิภาคต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อยกระดับคุณภาพข้าวไทยด้วยระบบการผลิตข้าว Pre GAP
๒. เพื่อพัฒนาระบบการรับรองผลผลิตข้าวของชุมชนโดยชุมชน
๓. เพื่อเตรียมความพร้อมเกษตรกรก่อนเข้าสู่การผลิตข้าวด้วยมาตรฐานที่สูงขึ้น

๔. เป้าหมาย

๑. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวคุณภาพ ๒๕,๐๐๐ ราย
๒. ประเมินแปลงผลิตข้าวระบบ Pre GAP ปี ๒๕๕๙ จำนวน ๒๓,๕๐๐ แปลง และปี ๒๕๖๐ จำนวน ๒๕,๐๐๐ แปลง
๓. พัฒนาผู้ประเมินและที่ปรึกษาเกษตรกร จำนวน ๖๒๐ ราย
๔. ตรวจสอบวิเคราะห์ตัวอย่างข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวสาร จำนวน ๒๕๐ ตัวอย่าง

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑. การรณรงค์เพื่อให้เกษตรกรมีความตระหนักในการผลิตข้าวคุณภาพและปลอดภัยตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตข้าว เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการผลิตข้าวที่ปลอดภัย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และใช้หลักการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยการใช้สื่อต่างๆที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้ง่าย รวมทั้งการเข้าร่วมจัดงานรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในระดับจังหวัด และภูมิภาค
๒. การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ๒๕๐ ชุมชน
๓. ชี้แจงการดำเนินงานโครงการ
๔. จัดทำเอกสารคู่มือดำเนินงานโครงการ คู่มือสำหรับเกษตรกร ผู้ประเมินและที่ปรึกษาเกษตรกร และจัดทำแบบประเมิน
๕. จัดจ้างเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
๖. การถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ
  - สัมมนาเจ้าหน้าที่โครงการ Pre GAP ให้แก่เจ้าหน้าที่กรมการข้าวเพื่อเป็นวิทยากรอบรมในพื้นที่และบริหารจัดการโครงการ
  - หลักสูตรผู้ประเมินและที่ปรึกษาเกษตรกรระบบการผลิตข้าว Pre GAP ให้กับบุคคลเป้าหมายในชุมชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินและเป็นที่ปรึกษาเกษตรกร ในการประเมินแปลงข้าวตามระบบ Pre GAP

๗. ประชุมเกษตรกรจัดทำเวทีเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวในระบบ Pre GAP และการประเมินแปลงข้าว Pre GAP ให้กับเกษตรกรเป้าหมาย

๘. ประชุมเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๙

๙. การประเมินแปลงโดยผู้ประเมินระดับชุมชนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ประเมินและที่ปรึกษาเกษตรกรระบบการผลิตข้าว Pre GAP

๑๐. การติดตามเฝ้าระวังคุณภาพความปลอดภัยสินค้าข้าว โดยเก็บตัวอย่างข้าวเปลือกในแปลง Pre GAP ปี ๒๕๕๘ วิเคราะห์สารพิษตกค้าง โลหะหนัก

๑๑. ติดตามประเมินผลและนิเทศงานโครงการ

๖. พื้นที่ดำเนินการ

๒๕,๐๐๐ แปลง ใน ๖๔ จังหวัด

๗. หน่วยงานรับผิดชอบ

- หน่วยงานหลัก กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว

- หน่วยงานสนับสนุน กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กองวิจัยและพัฒนาข้าว

๘. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เชิงปริมาณ

๑. เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตข้าวคุณภาพ จำนวน ๒๕,๐๐๐ ราย

๒. ผู้ประเมิน และที่ปรึกษาเกษตรกร ได้รับการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการการผลิตข้าวคุณภาพ และการผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐานสำหรับข้าว (Pre GAP ข้าว) และหลักการประเมินแปลงผลิตข้าว จำนวน ๖๐๐ ราย

๓. แปลงข้าวได้รับการประเมินตามระบบ Pre GAP ไม่น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐ แปลง

๔. จำนวนตัวอย่างที่ทำการวิเคราะห์ความปลอดภัยสินค้าข้าว จำนวน ๒๕๐ ตัวอย่าง

เชิงคุณภาพ

จำนวนเกษตรกรเข้าถึงองค์ความรู้ในการผลิตข้าวคุณภาพ ตามระบบ Pre GAP ข้าว ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนรวมกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญการผลิตข้าวคุณภาพ โดยเริ่มจากการผลิตข้าวด้วยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขั้นพื้นฐานสำหรับข้าว (Pre GAP ข้าว) และเป็นการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรก่อนที่จะพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานข้าวที่สูงขึ้น เช่น มาตรฐาน GAP ข้าว

๒. เป็นการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และนำไปสู่การร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา การรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองเชิงธุรกิจ และผลิตข้าวตามศักยภาพของพื้นที่ zoning ข้าว

๓. มีผลผลิตสินค้าข้าวสารปลอดภัย และพัฒนาสู่การผลิตสินค้าข้าวคุณภาพที่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภคต่อไป

๑๐. การประเมินผล

๑. การรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานประจำเดือน
๒. การสรุปรายงานความก้าวหน้าเป็นราย ๖ เดือน
๓. สรุปรายงานผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ

๑๑. งบประมาณ

๔๐,๖๒๕,๐๐๐ บาท

๑๒. รายละเอียดค่าใช้จ่ายงบประมาณ

กิจกรรม	รายละเอียด	หน่วยนับ	ค่าใช้จ่ายต่อหน่วย นับ(บาท)	เป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
การรณรงค์และส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตข้าวปลอดภัย					500,000
1.1 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้ Pre GAP	1 ศูนย์ x 10,000 บาท	บาท	10,000	50	500,000
พัฒนาระบบและการจัดทำหลักสูตรและคู่มือสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง					3,020,000
2.1 คู่มือดำเนินงานโครงการ	1 เล่ม x 300 บาท	เล่ม	300	200	60,000
2.2 คู่มือวิทยากรหลัก	1 เล่ม x 300 บาท	เล่ม	300	150	45,000
2.3 คู่มือผู้ประเมินและที่ปรึกษาเกษตรกร	1 เล่ม x 300 บาท	เล่ม	200	600	120,000
2.4 คู่มือเกษตรกร	1 เล่ม x 80 บาท	เล่ม	80	25,000	2,000,000
2.5 แบบประเมินแปลง	1 เล่ม x 30 บาท	เล่ม	30	25,000	750,000
2.6 เล่มสรุปผลการดำเนินงานโครงการ Pre GAP ปี 2559	1 เล่ม x 300 บาท	เล่ม	300	150	45,000
จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการในส่วนกลางและภูมิภาค	1 ราย x 12 เดือน x 13,000 บาท	ราย	156,000	54	8,424,000
การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง					10,730,000
4.1 สัมมนาเจ้าหน้าที่โครงการ Pre GAP อบรม 3 วัน	1 ราย x 5,000 บาท	ราย	5,000	100	500,000
4.2 หลักสูตรผู้ประเมินและที่ปรึกษาเกษตรกร อบรม 3 วัน	1 ราย x 3,625 บาท	ราย	4,000	620	2,480,000

4.3 ประชุมการมีส่วนร่วมของชุมชน 1 ครั้ง (สำหรับแปลงปี 2559)	1 ราย x 150 บาท	ราย	155	25,000	3,875,000
4.4 ประชุมเกษตรกรจัดทำเวทีเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ Pre GAP 1 ครั้ง (สำหรับแปลงใหม่ ปี 2560)	1 ราย x 150 บาท	ราย	155	25,000	3,875,000
การติดตามและให้คำแนะนำเกษตรกร	1 ราย x 120 บาท	ราย	200	25,000	5,000,000
การตรวจประเมินแปลง					5,150,000
6.1 ตรวจประเมินแปลงปี 2559 ครั้งที่ 2	1 แปลง x 100 บาท	แปลง	100	23,500	2,350,000
6.2 ตรวจประเมินแปลงปี 2560 ครั้งที่ 1 และ 2 สำหรับภาคใต้ 3 ศูนย์ ได้แก่	1 แปลง x 200 บาท	แปลง	200	1,500	300,000
ศวช.ปัตตานี/ศมช.ปัตตานี/ศมช.สุราษฎร์ธานี					
6.3 ตรวจประเมินแปลงปี 2560 ครั้งที่ 1	1 แปลง x 100 บาท	แปลง	100	25,000	2,500,000
การติดตามเฝ้าระวังความปลอดภัยสินค้าข้าว Pre GAP จากสารปนเปื้อน โลหะหนัก	1 ตัวอย่าง x 6420 บาท	ตัวอย่าง	6,420	250	1,605,000
ค่าใช้จ่ายติดตามประเมินผลและนิเทศงานโครงการ					200,000
บริหารจัดการโครงการ					5,996,000
รวมทั้งสิ้น					40,625,000